

Oponentský posudek na diplomovou práci pana Bc. Karla Houšky „Armáda jako součást společnosti. Pojetí armády a koncepce ideového obrazu vojáka ČSLA a Sovětské armády“

FF UK, Praha 2022, rkp. 147 stran

Předkládaná diplomová práce svým tématem vstupuje na dosud téměř nedotčené badatelské pole. Z jejího názvu by se dalo soudit, že cílí k řešení nikoli jednoho, ale dvou tematických okruhů – prvním že bude vymezení místa armády ve společnosti, její společenské funkce a vzájemná interakce, druhým pak komparace ideového obrazu československého a sovětského vojáka, přičemž výklad obou bude definovat jejich proměny v čase mocenského monopolu komunistické strany v Československu. Pohříchu, název práce jen vzdáleně odpovídá její struktuře, snad s výjimkou poslední kapitoly. Struktura práce je také jen vzdáleně v souladu s osmi vytčenými badatelskými otázkami (s. 19), stručné odpovědi na ně jsou umístěny v závěru práce, cesta k nim se však mnohdy ztrácí v textu, který postrádá koncepční ukotvení. V úvodní části postrádám kritický rozbor pramenů a literatury. Beru v úvahu dobu, po nichž byly nepřístupny archivy, ale k dispozici jsou též tištěné prameny použité v práci. Za značný deficit však pokládám práci s odbornou literaturou. Té monografické mnoho není, nicméně např. opomenutí dvousvazkové monografie M. Bílého o Varšavské smlouvě či úvahy o roli A. Čepičky bez znalosti práce K. Kaplana (o pomnutí vydaných Čepičkových projevech coby pramenu nemluvě) svědčí o jen povrchní práci heuristické. Svědčí o tom ostatně pomnutí specializovaných časopisů *Vojnová história* a *Historie a vojenství* (např. J. Šach: *Prezentace čsl. branné moci a čsl. ozbrojených sil přehlídkami v letech 1945-89*; P. Tomek: *Morálně politický stav ČSLA na počátku normalizace*; M. Bílý: „Každý metr země socialistických států musí být urputně bráněn“: *proměna vojenské doktríny Varšavské smlouvy ve druhé polovině 80. let*).

První čtyři kapitoly na necelých dvaceti stránkách pojednávají obecně o armádě a válkách v těsné závislosti na překladu ruské učebnice *Základy sociologie* (2016). Představují soubor názorů, jejichž výběr působí spíše nahodile a někdy více než problematicky (s. 30).

Pátá až sedmá kapitola na stejném stránkovém prostoru spíše jen tezovitě zmiňuje pojetí armády z hlediska právního a ideologického, v podstatě zúženého na časový úsek 50. let, doplněné o rámcový pohled na výchovu jedince k brannosti a na jeho volní vlastnosti.

Čtyřstránková kapitola je postavena téměř výhradně na interpretaci publikací M. Vacka, neukotvená v deklarovaných cílech práce. Devátá až třináctá kapitola se soustředí na činnost armády, zejména na operační plány podle práce Luňákovy, na rekapitulaci tezí strategie a taktiky sovětské armády z 50. let, či přípravu válčiště podle Stárkova a Jenišova *Vojenského*

zeměpisu z roku 1963. To, stejně jako převyprávění části cvičebního řádu ČSLA ze stejného roku, mimo v názvu práce deklarovaných tematických okruhů, ba i vymezených badatelských otázek, naznačuje podřizování struktury práce přístupným zdrojům. Pro předkládanou práci je typický statický přístup k pojednávaným tématům, překonaný jen v nečetných případech. Tím se z ní vytratila dynamika vývoje a práce se ochudila o analýzu změn a jejich příčin. Čtrnáctá kapitola je sice členěna podle periodizace vývoje Československa od roku 1945, ale její naplnění zhruba na deseti stránkách rozhodně není vyvážené a kompatibilní, bez vazby k předchozímu textu, s nefunkčním přesahem po roce 1990. V uvedených kapitolách se jen ztěžka nachází souvztažnost s položenými badatelskými otázkami.

Teprve v poslední patnácté kapitole se pojednává o ideovém obrazu vojáka. Nejzajímavější je pokus o jeho konstrukt prostřednictvím filmové tvorby. Zdá se ale, že v něm nebyly vyčerpány nabízející se možnosti přístupů, např. analýza vztahu film a doba, relevantní historické práce monografické i časopisecké zůstaly opomenuty.

Tématu deklarovaného názvem, dle mého názoru, ne plně odpovídá jeho konceptualizace. Za nedostatek práce pokládám nevyváženost v jednotlivých jejích částech, jen dílčí reflexi změn ve společnosti v daném časovém záběru. Textu práce neprospěly zbytné pasáže, snaha o propojení se současností, ba i jazyk, často nepatřičně sklouzávající do žurnalistických žánrů. S přihlédnutím k obtížnosti zpracování daného tématu lze připustit, že předkládaná diplomová práce ještě splňuje požadavky kladené na tento typ kvalifikačních prací, a proto ji doporučuji k obhajobě.

Navrhované hodnocení: dobře

V Praze, dne 3. června 2022

Prof. PhDr. Drahomír Jančík, CSc.